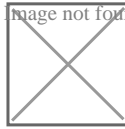

Brexit: διεθνείς οικονομικές συνέπειες και επιπτώσεις στην Ελλάδα (Δημήτριος Τσομώκος, Καθηγητής Οικονομικών του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης)

[/ Πεμπτουσία](#)

Image not found or type unknown

Το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος στο Ηνωμένο Βασίλειο σηματοδοτεί ένα μελανό κομβικό σημείο στην πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δεν αποτελεί μόνο την προσωρινή κορύφωση των συσσωρευμένων δυσλειτουργιών της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης αλλά και πιθανώς τη θραύση της κυοφορούμενης από μακρόν θρυαλλίδος που θα σηματοδοτήσει την απαρχή περαιτέρω δυσάρεστων εξελίξεων και προκλήσεων.

Το δίλημμα με το οποίο πλέον βρίσκεται αντιμέτωπη η Ευρωπαϊκή Ένωση για τη διατήρηση της συνοχής και της ευημερίας των κατοίκων της δεν είναι ο ρόλος

της Μεγάλης Βρετανίας στην Ευρώπη, η οποία δεν θα πάψει να αποτελεί αναπόσπαστο και ηγετικό της μέλος, αλλά αν η Ε.Ε. θα προσδώσει την απαιτούμενη από τον «ευρωπαϊκό λαό» έμφαση στο πρώτο συστατικό της λέξης δημοκρατία και όχι μόνο στο δεύτερο και τη γραφειοκρατική αδράνεια. Οι μέχρι σήμερα διδόμενες λύσεις στα ευρωπαϊκά προβλήματα είναι «προκρούστειες» με οικτρά και επώδυνα αποτελέσματα για όλους.

Η καταλλαγή, η αναστολή της περαιτέρω διεύρυνσης, καθώς και η σταθεροποίηση των προσδοκιών αποτελούν επιτακτική ανάγκη ώστε να αποφευχθούν επιπλέον αποδιορθωτικές τάσεις. Το ζητούμενο από όλους είναι περισσότερη Ευρώπη βασισμένη στις αρχές της Γαλλικής Επανάστασης και του Διαφωτισμού, του «επιχειρείν», του «εκφράζειν» ελεύθερα και του σεβασμού της εθνικής ιδιοπροσωπίας των μελών-κρατών.

Και ο εγγυητής αυτής της διαδικασίας είναι η ανάπτυξη και η σύγκλιση των οικονομιών του Βορρά και του Νότου.

Οι ενδεχόμενες επώδυνες οικονομικές συνέπειες της απόφασης του βρετανικού λαού δεν έχουν ακόμα αποσαφηνιστεί. Η πρόσφατη όμως υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Μεγάλης Βρετανίας, η υποτίμηση της στερλίνας αλλά και του ευρώ, η αύξηση της τιμής του χρυσού και τέλος η μείωση των αποδόσεων των ομολόγων σηματοδοτούν την απότομη αύξηση της αβεβαιότητας. Και αυτή η αβεβαιότητα αποτυπώνεται και στη διεύρυνση της διαφοράς των αποδόσεων των ομολόγων των χωρών του Νότου από αυτά της Γερμανίας. Η αβεβαιότητα για τον καθορισμό της μελλοντικής σχέσης μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και Μεγάλης Βρετανίας και ταυτόχρονα η εύθραυστη οικονομική ισορροπία στην Ευρώπη, στην Ασία όσο και στη Λατινική Αμερική εγκυμονούν τεράστιους οικονομικούς κινδύνους.

Επιπλέον, η δυνατότητα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας να αγοράζει χρεόγραφα, στο πλαίσιο της ποσοτικής χαλάρωσης, της Πορτογαλίας, Ισπανίας και της Ιταλίας εξαντλείται. Τα προβλήματα των ιταλικών και ισπανικών τραπεζών αλλά και του γερμανικού κολοσσού της Deutsche Bank επισυσσωρεύονται στην ήδη καχεκτική ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συνεπώς, ο συντονισμός της δημοσιονομικής πολιτικής και της νομισματικής πολιτικής των κεντρικών τραπεζών είναι απαραίτητος.

Οι δυσμενείς συνέπειες του δημοψηφίσματος μέσα σε μια διαρκώς μεταβαλλόμενη αρνητική παγκόσμια πολιτικοοικονομική συγκυρία θα επιτείνει τις επιζήμιες κοινωνικές συνέπειες. Η ανεργία στον Νότο έχει εκραγεί και υπερβαίνει ή προσεγγίζει το 25% γενικά και το 50% στους νέους στην Ελλάδα και στην Ισπανία

αντίστοιχα. Το προσφυγικό και η μετανάστευση του αξιόλογου ανθρώπινου δυναμικού των χωρών του Νότου στις χώρες του ευρωπαϊκού Βορρά φαλκιδεύουν την οιαδήποτε προσπάθεια για την έξοδο από την κρίση. Επιπρόσθετα, η διεύρυνση του οικονομικού χάσματος μεταξύ Βορρά και Νότου αποκτά χαρακτηριστικά δομικής δυσλειτουργίας της νομισματικής ένωσης. Ενδεικτικά αναφέρω ότι το κατά κεφαλήν εισόδημα σε σταθερές τιμές της Ιταλίας, της Ισπανίας, της Πορτογαλίας και της Ελλάδος έχει μειωθεί σημαντικά σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, σε αντίθεση με αυτό της Γερμανίας και ορισμένων χωρών του Βορρά που έχει αυξηθεί σημαντικά κατά την πρώτη δεκαπενταετία της ζωής του ευρώ.

Η τιμωρητική διάθεση στην οικονομική πολιτική πρέπει να εγκαταλειφθεί άμεσα και οριστικά. Η επιτυχημένη επιθετική επεκτατική δημοσιονομική και νομισματική πολιτική των ΗΠΑ κατά τη διάρκεια της πρόσφατης παγκόσμιας οικονομικής κρίσης πρέπει να φωτοδοτεί την πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ιδιαίτερα της Ευρωζώνης. Είναι πλέον πανθομολογούμενο ότι η μονόπλευρη λιτότητα, η υπερφορολόγηση και τα εμπροσθοβαρή μέτρα δημοσιονομικού εξορθολογισμού επιβραδύνουν την ανάκαμψη και εξουδετερώνουν τον επενδυτικό επιταχυντή της οικονομίας. Άλλωστε, ας μην παραβλέπουμε ότι όλοι μας είμαστε μονεταριστές κατά τη διάρκεια πληθωριστικών οικονομικών συγκυριών και Κεϊνσιανοί κατά τη διάρκεια παρατεταμένων οικονομικών κρίσεων.

Οι επιπτώσεις στην Ελλάδα είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με την πλοήγηση και τον αναπόφευκτο μετασχηματισμό της οικονομίας της Μεγάλης Βρετανίας μετά το δημοψήφισμα, καθώς και την επίδειξη κλίματος καταλλαγής από πλευράς Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μετά την αποτυχία της άκρατης μνημονιολαγνείας και την τραγική κατάληξη των συνταγών διάσωσης αλλά και της περυσινής αυτοκτονικής διάθεσης μέσω ενός ιδιοτύπου πολιτικού ηρωικού μηδενισμού, εξαρτώμεθα από αντικρουόμενα διεθνή συμφέροντα. Δυστυχώς, τα οικονομικά συμφέροντα της Μεγάλης Βρετανίας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν παύσει πλέον να είναι συμβατά και η αβεβαιότητα είναι παραλυτική με δυσμενείς επιπτώσεις στην ανάκαμψη και ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής και της παγκόσμιας οικονομίας. Αυτό το γεγονός περιορίζει τον ήδη ελάχιστο βαθμό ελευθερίας της Ελλάδας αλλά και το ενδιαφέρον των εταίρων να συνδράμουν για την ανόρθωση της ελληνικής οικονομίας. Βέβαια, μία οικονομία, και η κοινωνία γενικότερα, είναι θωρακισμένες από τους ανωτέρω κινδύνους, αν έχει αξιόπιστους θεσμούς, αποτελεσματική διακυβέρνηση και πάνω απ' όλα άριστο εκπαιδευτικό σύστημα.

Εν κατακλείδι, προϋπόθεση για την επιβίωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η θεσμική ολοκλήρωση και ο σεβασμός της διαφορετικότητας μέσα στην Ενωμένη Ευρώπη. Η αναζωογόνηση της ελπίδας στο ευρωπαϊκό όραμα, η συνειδητοποίηση

των λαθών που έχουν διαπραχθεί στη διαχείριση της οικονομικής κρίσης, που σε τελευταία ανάλυση οδηγεί στη διόρθωσή τους, εγγυώνται την ταχεία έξοδο από την κρίση και διασφαλίζουν την ευημερία όλων των Ευρωπαίων πολιτών και ιδιαίτερα των αδυνάμων.